

УСТАВ НЕГЕЛДЕЛЕРИН ШЫҢҒЫ САҒЫЫР

СЭКП-ийн Уставы — партия организациаларынын ажыл-чорудулгазыга удуртууга болдуруу коо документтеринин бирөөсү. Ол болза партиянын организациалары тургузуунун хайырынын, оон ажыл-чорудулгазынын арга-методун, партиянын амьдралдын норма-чигеэни тодоргаллап турар. Уставтын негелделерин ылап күөсөдир, партиянын амьдралдын норма-чигеэни хажык чокка сагымыр — коммунист бургузуну, партия организациалары бургузунун бирги чергенин хуулаагы болур.

Совет чылдарда партиянын Тожу райкомун партияны сагыла-турмуш бичигеелер, устав негелделерин күөсөдир дээн коммунисттерин харысалгазын күөсөдир, илпейн бидер талазы-биле чамдык ажылдарын чоруткан. Устав негелделерин коммунисттерин канчаар күөсөдир турарын «Тоора-Хем» совхозтун, Тоора-Хем аныяр ажил-агынын, Ирбанын ыш белекээр пунктунун болгаш өске-даа черлерин партия организациаларынын секретарьларынын отчеттарын бораа көргөн. Бо айтырып талазы-биле биронун шитирин амьдралга боттандырган партия райкомун хайгааралга ап келген.

Партия Төл Комитетинин Май (1972 ч.) Пленумунун айтышынын бугаар кол кичээлгеин коммунисттерин бургузгачи болгаш хай-ниитиге илпейн бидеринче СЭКП райкомун улаанарган. Ол соруалгазын күөсөдир-биле партия организациаларында ажыл-чорудулгазын хайырын аналган, коммунисттерин илпейн бидеринче дээштинг салар чедирин кызып турар бис. Бо талазы-биле ап чоруткан ажылдарын түшөөлүндө партия хуулаагынын утка-шы-

нары, дээштин болгаш коммунисттерин илпейн бидер. Районун коммунисттерин барык-ла дегерин СЭКП Уставын негелделерин бургуз-биле күөсөдир турар. Ону хажыккан кежигүннерин райкомга азы аге организациаларга келдиртип келген, комитет азы бюро кежигүннеринин чугаа-лажыры чанчыла апарган. Ындыг чугаалажышкыннардын дуулазы удуз дээрин херек кырында көрдүсө. Партияны амьдралга бар чегистер болгаш оларын чайладырынын арга-лары база ыччан илерээри билдиргеп апарган. Коммунисттер-биле чугаалажышкынны ургучу ажылдап турар ужуру-нус ол.

«Тоора-Хем» совхозтан Тармага Барачыгай, Биркей Даш-оол, Тоора-Хемин электростанциядан Матвей Кориков олар моон мурунда партия Уставын негелделерин хажы-дып, арага-ларыга хандыгып турганар. Оларын СЭКП рай-комунга келдиртип алгаш, чугаалашкан соонда, кайызы-даа бургузун билген. Ам олар бургузуге-даа, хой-ниити ажылынга-даа активчи апарган, СЭКП Уставын шыгынын сагып чорутуулар. Партия организациалары оларга даяагалар-ны берип, оон күөсөдирин хынап, оларын хайгааралга ап турар.

СЭКП Уставын негелделерин хажыдып турган чамдык коммунисттерин партия документтерин солуп турар үдө иттип, ажыл-ишке илпейн, хой-ниити ажылынга активчи апарганы өөрүнчүг. Ынчалза-даа чаз билетти алган соонда партияны харысалгазын катан кошкаткан ийи-чан-гыс коммунисттер база бар. Оларын бирээни партия кежи-

гунууден үндүр-үр ужура таварышкан бис. Эскедери-биле тус-туста чугаалашкан. Олар ам СЭКП Уставын, шынап-ла, шыгынын сагып чорутуу апарганын.

Ажыл-агы, бургузуге болгаш албан черлеринин ажылын билдирин-биле балкырып, коммунисттерин ажылга шың хуулап турар болгаш оон ачылында өки түнөөлү чедип ап турар партия организациалары Тожу районда өзөш эвес. Оларга А. С. Тарасова секретарьлаан Ирбанын ыш белек-кээр пунктунун, З. М. Абрамова секретарьлаан Тоора-Хем аныяр ажил-агынын черинин, И. А. Стрельцов секретарьлаан ыш ажыл-агынын болгаш өске-даа партия организациалары хажыдып, партияны амьдралга болгаш хуулаагы устав бугаар чоруп турар.

Районун ажыл-ишчилери тоску беш чылдын тодорукчын чылдын бирги чартында күтүнгө эт сазар планын 101,8 хуу, сүтүнүн 104,4 хуу күөсөдир. А дукту планда көрдү-гүннөдөн мурунун ийи катан ажыр саткан. Чугаа-Хем-Чар сүт-бараан фермада белин чартык чылда 69072 килограмм сүтү бугурун. Ажылга Кол, Зоя Кочага ышкыч сазыклар боттарын хараанын бугуру мастарларын апарганын. Комму-нист Лузукжук Бадал, Виктор Бичедей, Хамааты-оол Кол олар төрүрү чүс хойга онааштыр 100-100 хуураанын дору-туруп алганын. А коммунист ишчилер Кылатмы Ак, Ча-мыкый Баран олар төрүрү чүс мындагы онааштыр 89—102 анайларын өстүрүгөн.

Бирги чартык чылдын түнөөлүндө Тоора-Хемин электри-станции, аныяр ажил-агы чери, сентеаге участогу, Ир-

банын ыш белекээр пунктуну социалисттер чарыштын тил-келчилери болганын. Ол черлерде партия организациалары-нын болгаш партбүдүктөрүнүн ажылы чедикчинин, дайын-чы арга-шынгазын азып, соруалгазын долу болгаш ажыр күө-сеттигир турар. СЭКП Уставын негелделерин ажыл-ишке-даа, амьдрал-чуртталга-даа, хой-ниитинин херэгинге-даа ургучу удуртууга болдурууларын херекчи бол.

Партияны-организациалары болгаш партияны-политтигт ажылдын дөөлөтү бидейин турар коллективтер база бар. Моон чигеэни Сыстыг-Хемде А. Соболева, Хан-Сырада О. Иппусова, Ийде Е. Донурак секретарьлаан партия организациаларын кирип болур. Оларда бургузунун чугаа адыр-ларында коммунисттерин доруштыр «Бажылап» шыдаагып турар. Партия хуулаагы, хожур үежила болуп эртпейл бар-гылаар. Хуулаагы шитиринеринин күөсөдирин хынал-дазы кошкак. Бо чорук СЭКП Уставын негелделеринге дүүшөөлү турар. Шак мындагы чегистерин доруу чайла-рышкы улаанган хожегерин ап турар бис. Ол хожегерин чедикчинин болгаш үрө-түнөөлүг болуру мугаагон.

Районун партия организациаларынын мурунда харысал-галыг болгаш улуг соруалгазы салдырган. Оларын күөсөдир чедип чедип амьдралга коммунист бургузуге күөсөдир, ара-дуржуулганын үндүр, ботунун күш-ажылын, хой-ниитин болгаш ийжикиг уагтерин көртүрүр ужураут. Ол чүз дээр, СЭКП Уставын шыгынын сагымыр-дыр.

С. ОРУС-ООЛ,
СЭКП Тожу райкомунун бирги секретары.

КОЛЛЕКТИВТИН ЧОРГААРЛАРЫ

Чайын хынамчалыг семирткен, мышын хур чыл ашкан малдын продукту-луу бедик, чаш төлү база ботур, дүргөн мандычыл болур. Оон чиксэн «Алдан-Мадар» совхозтун соруа-лык хойнузу С. Д. Эртине-нин ажил прантказы улам-на бадаткап турар. Никитин мал ажылынга ол ам 26 чыл ашкан, бо азында чеме хойну өстүрбөз, күрүнге чеме тонна эгтин болгаш дукту белекчишкен дээр.

Соруаглар Давачев беш чылдын шитиринг чыл-ында чүс хойга онааштыр 120 хуураанын меки эс-турган, хой бургузунден-не барын 2 кг дукту ал-ган. Бо тодорукчын чыл-да малчынын көргүзүп улам бедон: чүс башка онааштыр доруутурган ху-рааны 121, а алган дугу хойдан-на 2 кг болган. Оон кышка амгы белекчели ба-за хынамчалыг: мажа-турлаан бурун септен, бо-дуну күмү-биле 30 тонна ситенин некиш, Ийи-Дытта сарааттап алган.

Малдың өзери эззинин эки ажаала, хайгааралын-да. Коммунист С. Д. Эртине чайгы семиртигине онза кичээлге салып келген. Оон төрүрү 290 хой бо чылдын меки, хур кыш ашкан, амгы үдө Манчү-ректин Холчун-Бажи чай-лагарында эки семиртп турар, а күзүн Алан-Асынын тараа оларла-рынга улам немен, күш алыр. Нугур-Ансы, Сайыр-Ансы ол ыччаар, малчы-нын чагаалары база бейлап оларгы, ылангыла олар малга чалаттыган-на оран, а Нара-Хыймырката кыш-тазын дөкөсөөри оон-да эки таварычалыг чер.

Нугу-амылаң Кызыл Тун орденинчик экилечин хоочун малчынын үлөгөр-лүг ижин оон-даа ылай чырыдып болур. Ол хой-никитин ажылынга база илпейн. Шенкээрде хойну бригадада партия бөлүгүн уаурунучу, ында малчын коммунисттерин бургузуге мурунчы ролун улам бедитишкен, бригадада организациалар бол-гаш кижикчилерин ажылды билдиргеп башкарып турар.

Мал, ылангыла хой аны-лынга херэгенин кижинин ролу үнөттенис улуг. Малчынын кадымы, Ма-дур-не С. Д. Кысымын мергензин, эки сепкилдиг күш-ажылын база демде-лээр херек. Малды ажаап чегеринге, хураганын хулап алырынга, шың өс-түрүгине байлап доруула-галыг. Зооветеринариянын бөдүүн аргаларын эки билер, аарыгларын бел-дүрбөзүнгө, а иле-рде экиртигине хемчег-лерин ий-шанаа чорудуп турар. Сарыглар Дене-оловона дуулаачы малчын болбушаан, өг-бүленин уруглар кижикчилеринге үлөгөрлүг, эш-өрүнгө эки-лек, бугурут бунинг не.

С. Д. Эртине, С. Д. Кы-сымы олар Совет Тыныч-үмөн чыл оон төлөттиг ут-куур дээш улам күмөниш-киниге амылап турар.

Б. ОНДАР.

ПЛАННАРЫН АЖЫРГАННАР

Кызыл хоорай Советинин «Кок-Тей» совхозунун С. Го-райлыг уурткан сүт-бараан фермазы өрткен ады айларда бир саар инектен 1277 кг сүтү саткан, планын ажыр күөсөдир. Саанчылардан Т. Кобоевская бир инектен 1992, В. Долганова — 1987, А. Тускова — 1753, О. Би-чир-Урут 1567 кг сүтү саг-ган, олар социалисттер чары-тын мурунку өдүрүндө чоруп турар.

Саанчылар тоску беш чыл-дын тодорукчын чыл-ында улам чедикчинин ажылда-ры-биле социалисттер чарык-ка кириштинген, алган хула-занын чүгө дөдүр эвес, хар-ын ажыр күөсөдир деп ло-рунук ажылдап туралар.

ЧУРУНТАРДА: В. Долганова (үстүндө), аланда — фер-мазын инектери өртөнгө саа-да.

А. СОДУНАМНЫН фотолары.

Хандырылга кандыгыл?

АЙДА ЧАНГЫС КЕЛИРДЕ...

Бин-Хем районун «Кызыл таравын» совхозунун Сесер-лэг сабыры, колдуу хой ажыл-агынын. Мында дөртен экиг колдун хойну Сыны-Дар, Лог-Баары, Биче-Баян-Кол ол ыччаар ираккы чайлагар-ла олардагы, малчынар уауз ишти кылып туралар.

Оларын хой бүтүс хер-егели база улау. Ынчалза-даа сазыг хандырылгазыга хама-арыштыр малчынарнын хо-мулазы улуг. Автолавка айда

чүгө бир удаа келир А авто-лавканы кыжыл-ла, чамдык-даа келгенде шай, тапкык, хлеб, печенье экекелес. Оон улам-дан нинитин малчын ажаап, чамдыгыш ишти кылып турар кижилер эгитти, чада суур кирип, хлеб, үс, тапкык болгаш өске-даа чугаа херэгенин са-дып алылар.

Кожамыс Ээрбектин мал-чынарнын сазыг хандырыл-газы бистинден эки. Автола-вка аада неделенин четверт

санымда доктаамал барып, ян-ды-бүрү ассортименттик азы-кан бараанын уруктук чо-ка садылган турар.

Бисте байлаам экижидер дугайын Кызыл совхозунун баштаар чери бир азы көөр ей келген. Автолавканы сал-бырым малчынарныче гра-дук бугаар чорудуп, хуу-бү-рунүч херегели бараанын у-руктук чокка чедирер күзө-чиг.

У. САРЫГ-ООЛ.

ДААЛГА-УЛУГ ХАРЫСАЛГА

Корум-чурум үрээр, харын-даа кем-херек үгүдөй чорук-тар мурунку чылдарда «Тога-лыг» совхозтун дөкөсөөриге болганчок-ла амылап тур-ган. А ам—соруа, мыла-хаал, «дандир-дандир» өске чүс-чок. Ол «дандир-дандир» чам-дыкта меге-лаа болуулар-ла. Чангыс сөс-биле чугаалаарга, торгалыклар хой-ниитинг чурумун сөдүтү үдө шыгы-ны сагып агарганын. Мээр кол-рольда совхозта партия ор-ганизациаларын уауруула-зы-биле хой-ниити организациалары-нын, алыныга улусу дружи-нын ойнаагы чугаагон.

Совхозта улусу дружи-нын командири болгаш спорт чөвүлөтүнүн адырда, оон комму-нист Чигжит-оол Чактар-оол-оон Монгуш күнүс анык ки-жи болду, комсомол назын-дан белин үмөз. Ол хирел-де-ле оон чугаа, ажи-чангы кичээлге кичээлгеи дора-ан хаара түздү. Чогум бо-дунда мылаагы чүс чок, улустан ондалымас.

— Үш-дөрт чыл дугурунда Торгалыг нефтебаза эрге-тешчил келин. Оон соонда чалаачылган. Ол амыла-рын кайызынга-даа тавармы турдун, эки-ле ажилдар. Ын-чалза-даа, совхозта партия ком-итетин меңсө өскө алыга бер-ген—деп, ол чугаалап ор.

Даала. Ол дээр, улуг ха-рысалга-дыр. Коммунист хажы-оу күөсөдиринден артык хуулаагы уау турбас Чигжит-оолдун уу аламын өөрүшү-биле хуулаа алган ужуру ол.

Партия организациалары эки-ле бургузуге илпейн даала-ганы эки-ле бургузуге илпейн меңсээр ужураут. Ынчалгаш «Тога-лыг» совхозтун партком кежигүннери спорт чөвүлөтүн даргалышкан улусу дружи-наны командири ымаар кичи-нин тыярыла, чангыс эвес улаа сөзүлөтү келген. Оон мурунда спортту бир киж, дружинаны өске киж уаурун турга белин ажил уаурун турган болганда, ол ийи ор-ганизациалар катан уаурун киж тыяры. Шынап-ла, берге болган. Ынчалза-даа оон Чиг-жит-оолга даяагы, партком уу айтырымы чедикчининг шитиргелери.

— Уаурун ажил амыл чора-аз, эвес, берге-ле чүс-дөр. Баштагы деме чүс-даа кича-ар азымы тыярып турдун. Совхозтун дирекциянын, партия, комсомол болгаш хой-ниити организациалары, коо Совет болгаш чон эш-өр меңсө ду-лаашты—деп, Чигжит-оол Чактар-оолдун ажилын эгенин саткан ор.

Чаз-Суурда коммунист Ту-нат Бүрүткел, Сарыг-Хемде

Тун Болай-оол, Торгалыгга Чигжит-оолдун ботунун удурт-кан улусу дружина бөлүктө-ринин кайызы-ла сөдүгү үдө ажилын өскүзү-биле экижидер. Болук бургуз дежурный-лаашкынны тусай даним буга-ар эрттирип турар. Чер-черде партия эге организациалары мыла корум-чурумун, улусу дружины бөлүктөрүнүн адырда болгаш чамдыкта дежур-ныйлаашкыннын түнөөлү ху-раагыга чугаалажып турар. Мындагы социалисттер нини-телдиги корум-чурумун тун-дир кичилер дораан хемчег азы-ры чалып апарган. Уауруу дружинанын кызыгараары-биле харылаагы база улуг, кайызын кайызынга-даа дуа-алыт.

Коммунист дугайында чугаа

Коммунист Чигжит-оол Мон-гуш совхозта улусу дружи-наны командири апарганын бээр ол дружинаны Оуру райо-нда дээрлеринг бирээни болу-берген. Оон дугайын СЭКП райкомунга-даа, совхозтун бо-дунга-даа амыламы. Бо дээр-ге, анык коммунисттер партия-ны даягыны багы эвес күө-сөдир турарын херэгини-дир. А оон кол ажилы—совхозта спорт чөвүлөтүнүн ажилы ба-за үлөгөрлүг.

Торгалыг суур корум-даш ортуулап турар. Кудумчурун дажын аштарга-даа, азында катан-ла уштуруп келир. Ын-дыг черге стадион туулары тур-жук, чангыс катан марылдаа эрттирер белин эвес. Ынчал-за-даа торгалыклар бирде бир, бирде өске өскө-дежик чер-лерин тып ап, спортуу, белек-келерин болгаш байкарааларын эрттирип туралар. А киж-жир киж бээр спорт азы ба-за чок. Ынчалгаш олар Куу-тура бажынынын хостуг шак-тарын ажылдап кезежү кино, концерт азы хуула тараан соонда белекенин туралар. Байлап мындагы таарык чок турал, совхозта спортчу амы-ларды ким чычсаар уаурун, ким мичаар организациалар-га болуу. Коммунист Чигжит-оол Монгуштун удуртка спорт чөвүлөтү.

Спорт чөвүлөтүнө тос киж бар. Ында-туулугу Виктор Комбуи-оол, херэгенин дара-гы Аниса Чаш-оол, башкы Виктор Санза шыкыш, эки-не активчи аныктар кирген. Олар чөвүлөтүн хуулаын ургучу эрттирип, чөвүлөт кежигүн-неринг өткөдүн динип, ажил-

ды план бугаар чорудуп турар-лар. Плана бадилаттыгын ажылды мыла-ла кылыр чо-вүлөтүгү дүрүмү апарган. Спорт чөвүлөтү ажил пла-нын бадилдаа совхозтун ди-рекциянын, партия болгаш комсомол организациалары-биле сүмөсөжиг турар. Спортчу секциялар уауруучуларын бе-зин оларын хуулаагы дугурун тургаш томуулаар. Ындыг бол-ганда чүгө негелдиг анык-тар спорт ажилына хараа туулар. Чигжит-оол, хуура секцияны ажилы. Ону туулаа аныктар аныктуун уаурут-кучу, коо Совет дугаагы Куулар Анай уаурун турар. Ажыл кыялас, аргаачы бол-топ чок улуска хандыг-даа даалган, бугуруестер.

«Тога-лыг» совхозта «Уро-жай» эки тура нинителдиг ке-жигүннери 300 ашкан. А Бүгү-зүлөлдү «Күш-ажылга» бол-гаш СССР-ни камгалаарынга белек деп, комплексининг нормативтерин 620 киж ду-жааган. Чүгө бо чылдын баш-тайгы чартында белин 54 киж реэраагы, болу берген. А бирги-разыртгы спортчулары 15, СССР-ни спорт мастери ийи. Моон ап көргө, совхозта күш-улауруа конук итерер-гей. Спортчу белекелер кы-лырынга таварычалыг байла-лар тургустумуулан-даа болза, спортка бо кире массалыг ко-дэ ажил-агы республикада ховор. Бо дугайын респу-бликанын «Урожай» эки тура нини-телдигин дарагы «Николай Кузнец» мези-биле чугаалажы ооршуктуг демдегалы.

— Чедикчининг кол чы-даагыны хай уаурутулаа бол-ган. Чигжит-оол Монгуш бо-дун күжү, мергежилин бо-гаш арга-дуржулаагы бо ажилга харамнамаан. Ажил-чиннарадан эгелен, совхозтун дирекциясыга чедир бүтү чо-нга күш-культураны ажил-тын ол тайымдалап, олар-нын спортка оонургалын өтту-руп шылаан. Чокта чаз өр-төк национал оюннар талазы-биле республика марылдаа-зынга келген Оуру районун командазы чүгө «Тога-лыг» совхозтун спортчулардан тургустумуу болуу.

Совхозта спорт чөвүлөтүн-дө бүтү херекелер чедир. Со-дак, шууалдык белин артык кылаар даяартырып болу. Совхоз күлө бо чазын 800 ру-бланы күш-культура ажилына уаурун. Ам спорт азынын дугайында алыгыр база хожуртуп турар. Бир эвес спорт чөвүлөтүнүн дарагын ишчегин болгаш негелдиг кошкак турган болза, байдал мындагы турбас ийик.

К. ЧООДУ.

СОРУК КИРГЕН

Совет Тынычн юбилейн чорукчулаан тууду, ажыл-иш улам хайышкан. «Сут-Хал» совхозтун Монгуш Бавууга уаурун туугу эвезогууун ажылын, долу-даа бо, чы-рылар бодомын. Улуг эвес, чүгө сес бичанчылыг ол кол-лективтин бургузугулары мыла-ла мактангыч.

Тодорукчын чылдын бай-тайгы чеди айларында олар: Хаз-Ожунде 600 хойга ийи кажанын, Кызыл-Тайгада кон-тора бажынын база чурттаага дугурун кылып дооскан. А өр-төк шитиринг чылда 1000 хойга ийи кажанын, кырыл-да пунктунун тутканын. Ол болза күш-ажылы шың ор-ганизациалар, социалисттер чары-шты үрө-түнөөлүг калбар-канын херечилеп турар.

Звенонун мурунда соруага уауз. Кызыл-Тайга фермазы-га 200 инек кирер, шаар ма-га 7 чаз кажанын кылып доо-сак. Коллективтин кежигү-нери шунтуу чангызы, а чан-гызын шунтуу даш, бир деменг ажилдап турар. Звено-да Ондар Удай-оол, Монгуш Дуге, Ондар Кочаа шыкаш ажылдык бердигин, нормалын тургузуп 150 хуу күөсөдир ту-рарларын демдегалар өөрүн-чүг.

(Көдө корр.)

АЖЫЛЫНГА МАСТЕР

Киж болуру чажындан, аят болуру куулуудан дик-ри-ле шы. Чазанын № 463 мехколхозунун ажилчыны К. Д. Сомам барык он дөрт харлындан бичанчылап эге-лөт. 1939 чылдан бээр чеге туугулары кылышпаан дээр, ол ам чүгө алаа бичанчы эвес, харын нарын чазанын, дашын, шеверлечи апар-ган, даргалаар мергежили шынгаады алган.

Нара-Монгуш Ландыковчи-лин бузынган ажил-иштерин сөвүт чамдык чиктерин ий-түп болур. Чазанын авто-транспорт бурдуулагынин улуг туудун. «Сельхозтех-ка» бажынын кылырынга илпейнги киришкен. Амгы үдө 16 ала ишти чурттаар ийи кыз тууга дашын бо-луп, өскөдөргө үлөгөрлүг ажилдап турар.

Ш. ДУВЕНДЕР.

Депутат. Оон ажыл-херээ

ХӨЙ-НИИТИГЕ ДАЯНГАШ

Бедилер херимнеп каан сөлд чамы. Сут-Хал коо-да Советтин депутаты Ондар Хур-оолга аада ужуражы бер-дим. Ол бир шоодай далган-ын эгин киришкэ хала өккө салгаш, ону маанида дү-жүрүшкөн, хаваанын дери чола тукулады. Чоюнун бе-дик иделгени каалап алган төшөгүн чүдүрүкчү-биле кы-сым-лаа бол чугаалаштымыс.

Бодунуң өкүрүлгө согул-чулар-биле доктаамал ужу-ражып, оларнын берген чыга-ларын күөсөдирин организаци-аар талазы-биле ол илпейн ажилдап турар. Чангылар бугаар суурун Найрал ку-дучууну нотааңдарычыне кичээлгенин салган. Округтун де-вискээринде чурттаага бажы-нарынын чыныда элөө хой иштарын ченун күжү-биле олуруткан. Олар ам нотаа-рып өзүп үйгөн. Ыштарын ажаап, сугатарын турар тус-тус бажынарда чурттакчы-ларга даяаган. Оон апылда көвүрүлгө септээрине, арык оңгарлар аштарынче чоңу өске хой-ниити организациалары-биле калы эвезелдэн. Найрал куудучуунун чурт-такчыларын организациалары тараа кажазын кылдырган. Депутат бодунуң чуртап ту-рар куудучуларда чурттакчы-ларнын нини хуулаын ой-ой-лөп чыгаш, хой-ниитинг корум-чурумунун камгалады, совхоз бурдуулузунгине кир-жилге болгаш өске-даа айт-тырларын мугаалажып турар.

Депутат Хур-оол Ондар эр-кин чылым элөөн кичи-нин эвезелдэн, совхозка 30 тонна ситенин келип, сара-ттал бергенер. Ам бо чылдын база ол кире ситенин беле-

жырын хуулаагы. Ак-Армында келип киришкенер. Ажыл шыгынын соонда эш Ондар өштүгө кызыл пөс болган алган, садыларга, хой-ниити черлеринге корум-чурун хайгаарч чорутуун кичи бо-ла көөр. Суурун кур-такчылары ону депутат деп хуулаап алаарлар. Бо кызы-маккай ишчин «Сут-Хал» совхозтун партия комитети, Сут-Халдун ажилчын коопе-ративинин баштаар чери хуу-дугу бижиктер, өртөктиг бе-лектер-биле кеш улаа шынап, мактаан. Ол ажилчын коопе-ративинин чүдүрүчүлөп ажилда-лаа кеш чиккен. Бүтү ажилын Хур-оол Ондар-нын кызымкыры-биле күөсөдир ап өстүргөн ажилдап келгенин биде-биле үнөөлүн депутат бодунун ажил-херээ-биле бадаткап турар.

О. БОРАШ.

Поездилер саат чок аргыжып турар

ЧИТА ОБЛАСТЬ. Забайкалье демир-орунуң поездилери хову делгемнерин, тулаалыг шынааларны, шапкын хемнерин ижилдир, халыг даглар эдентерин дургаар маңчып турар. Демир-орук чалдарын чалымнарга чоюшуй бээр черлерге көшкө чугулуп келир ондактыг. Забайкалье демир-орунуң Сбега станциясында демир-орук чалының чоок-навысында дагларнын байдалын үргүлчү хайгаараар болук бар. Бригадир И. Г. Ивановка башаткан, чалымнарже унер ажил-ишчилер надыр туруг ханаларын хынап көрүп, бажанаш даштарын ап наап турар. Поездилерин ондак чок болгаш шуу-дангай аргыжарын ол берге ажил-иш кижилери хандырып берген деп чүгөе машинистер бузуредик. ынчангаш составтарын сагыш-амыр башкарып чоруп турар.

ЧУРУКТА: демир-орук шугуму.

В. МАЛЫЧАННЫЙ фотозу.

(СЭТА-нын фотохроникасы).

КУШ-АЖЫЛ—АЛДАР, МАКТАЛ

Чайгы семиртилген шын организмдерге, кышталашкын хур, а күжү семе мадды, продукттуу бедик, чаш тол буткур болурун мураккаштыктын ажил практиказм улам бадыйкан турар. Бистин малчынарымыз колхоз төвү—Шуйдан барык 60 километр ырак: Ак-Оюк, Узун-Хем, Огулут-Оюк, Пошту-Хем, Огулут-Оюк, Адыр-Кара-Суг ол ынчаар барып чайлаар, семиртилге оңа таарымчалыг черлер.

Орук-харызаа берге-даа бол, шыдамкы малчынар апаз туралдык, чыл буру мактадык келген. Оңайыр Революцияны орденин эдилекчини Салчак Тойбу төрүрү чүе башка оңаиштыр 119 хураганын докуртубушкан, хойдан-на 2600 грамм дүктү кыргыткан. «Куш-ажылы шыктарал» деп медаль хөрөндө тайнап Кок Серенот 115 хураганын оңурубушкан, хой бурзугуе оңаиштыр 3500 грамм дүктү кыргыткан. Куш-ажылыны Кызыл Тук орденин эдилекчини Салчак Окурт 114 хураганын менди ап, хойдан-на 2300 грамм дүктү кыргыткан.

«Мураккы» колхозтун малчынарындан шак ындыг удегерин кижилерин хойчу алап болур. Тодарадыкчы чылды баштайгы чартында күрүнеге эйт, сүт болгаш дук садарынын планын ыракта ажыр күүсөтөн чорук база-ла деминг куш-ажылынын түнелги болур.

Чайлагларда малчынарыны аш-чем болгаш улетур бараннарында, култура, медицина болгаш ветеринария айтыртыларында негедесин өйшанда хандырымы орук-ха-

Х. КУДУРУНПАЙ.
Бай-Тайга район.

Инек саар чемпион

Инекти "машина-биле" саярыга Казакстандын чемпиону «Алма-Ата» совхозтун 28 хардыг саанчылар Ольга Наршина болган. Ол, апаз бооп эрткен республиканын бешки конкурсуна ындыг бедик атты чаалап алган. Ольга Наршина саалда аппаралын кымнардан-даа шалып чазып, аптаан болгаш инектерин эи шынарыг саган.

Республиканын чемпиону ат даш маргылдага 15 мүн эр, хөрөжөн саанчылар кижилерин. Конкурсу малчынарынын мергежилниг улагтанын көргүскөй.

Алма-Ата.
(СЭТА-нын корр.).

ДЕЛЕГЕИ ХУННЕРАЕ

ИНДИЯНЫН ЧАА ПРЕЗИДЕНТИЗИ

ДЕЛИ. (СЭТА). Фазрудин Али Ахмедти Индия Республиканын президентизинге сонгап. Августун 17-де болган парлаан түннелдерин бугаар алырга, Ф. А. Ахмед даш төп сонгулданын августун 20-де парламентинин болгаш штаттарнын хойлуужулуга хуралдарынын депутаттарындан тургустунган сонгукулар коллегиянын сонгулдагы киришкен кижигуннеринин 80,2 хуузу бажылаан бооп турар. Ф. А. Ахмедтин кандидатуразын Индий национал конгресс (ИНК) партиядан депшиткени билдирген.

Барыны уелдиг уурланмыкчы партиязардан күрүне баш-тыкында кандидат Т. К. Чоудхури аштырып каан.

Ында чарлаанын бугаар алырга, Ф. А. Ахмед албан-хулалгезин августун 24-тен эгелеп күүсөдип кириптер.

Фазрудин Али Ахмед, чурттуу политиктиг болгаш күрүне талазы-биле сурагылг ажилдакчы, хамаарышпас Индиянын бешки президентизи. Ол*белза Делитге 1905 чылдын май 13-те төртүтүгөн. Оон эртеми юрист.

Индий улустун хамаарышпас чорук даш демиселин баштап турган ИНК партиязга Ф. А. Ахмед 1931 чылда кирген. Национал-хосталга даш демиселин илдепкейлиг кир-

жикчи Ф. А. Ахмедти англи колонналыг эрге-чагыргалар чангыс эвес удаа кара-бажымал, шийдиш турган.

1966 чылдан бээр республиканын төп чазанын апаз-бүрү албан-хулалгездерин ол күүсөдип келген болгаш 1970 чылдан эгелеп—ол чугула министрстволарнын бирээзин — аш-чем болгаш кедээ ажил-агыл министрствозун баштап келген.

Ф. А. Ахмед Совет Эвилелдинге каан чоран. Ол СССР болгаш өске-даа социалисттиг чурттар-биле найыралдыг харылзааларын болгаш уре-түн-недиг кады ажилдакчылап улам калбартырынын талаакчызы.

Ол девискээрге тайбынын тургузарда, «палестина улус-биле каттай алырга, Чоокку Чоон чүктүн бугу улустарынын хойлуу бугаар эрге-ажыктарын база ол девискээрниг бугу күрүнелериниң дугунаар эргезин барымдаалаан турар ужураут» деп, дыннадыга айткан.

Женева конференциязынга палестина организациаларын төдөлөкчилериниң киржиринге хамаарыштыр ол дыннадыга «Чоокку Чоон чүк девискээринин оон өске киржирчилериниң дугайында айттыргыны ук конференциянын бодунга чугаалашкан турар»

Даштыкы мозаика

Жак-Ива Кустонун

ЭНЦИКЛОПЕДИЯЗЫ

ПАРИЖ. (СЭТА). Жак-Ива Кустонун чарбон номдан тургустунган «Океаннар амытаннар» дээр өкөөн дугайында энциклопедияны баштайгы үш ному парламенттин унген. Ол шыктарангай француз эртемен, кинорежиссер, чогаалчы болгаш аян-чоруктун эртем ажылы улетурунук дайынчынын хожугезинин үезинде океаннарнын салым-хуузуныче ханы сагыш салымчынын илереди турар.

Ол энциклопедияны Американы Каттышкан Штаттарынга англи дыл кырынга долугу-биле парлап ундурген. Амгы уеде авторун дорт хайгааралы-биле ону француз дылыче өтүлдүрүп турар. Энциклопедиянын ном бугурунун тиражы «Францияга 80.000 экземплар чедер деп турар»

Дириг амытаннар эвээш өлүр

НЬЮ-ИОРК. (СЭТА). Каттышкан Штаттарнын оруктарыга маңылаанын дүгөн маңыларын оожумнадыр чоруктан чүгө бо чылды бешин 100 миллион дириг амытаннарнын амы-тын камгалаттырар. Сакрамент хойрайдга турар дириг амытаннар камгалатырынын институту ындыг түнелг каан. Бо чылдын эгезинде машиналык миллионнар 55 миль (88 километр) чедир оожумнаканынын түннелдине чүгө Калифорнияга бешин бастырып өлүрткен дүгөн амытаннарнын саны 20 хуу эвээшкен. Институтта санап турары-биле алдыга, АКШ-тын автомобиль оруктарыга чылдын-на 750 миллион чедир санын апаз-бүрү дириг амытаннар машинага бастырып өлүп турар.

Боор-чылан...

АКБРА. Бавариянын барыны талазында Баваресе дээр суур-жуган чурттуг үш өл хөжөк амытаннар апап чорая. Бир уугур үнүр тмн алгаш, олар көргө, оон дөрүлө боолдар-лар боор-чылан чыткан. Оолдар ондактыг ол амытаннар кортканын, оон боолдары өлүргүлө алгаш, азынга экеден. Олар чадырында олачыны кеккин оон оларда, «суурда боор-чылан каалды» даш кыттылар дыннак берген. Оолдар корткан, салгыг астагында ылай болганар. Улаж кижилер-биле кады кожазында чуртталга бөдөлгө чаштынып алгаш көрүп турарга, боор-чылан оларын чадырычыне тап-биле союстап кире берген.

Бир, ийи недела эрткен... Боор-чылан чадырдан-даа үнөс, оолдарынын сектерин тмн алгаш, оларын чаштыга надыда чыдар дей бергенди болган. Сууруну чону оон корткан туруп берген.

Улаус илбичи кижиге чедер берген. Боор-чыланга чедер өшкү болгаш чеди дага эдиг өлүргүр деп, илбичини сүмө каткан. Улаус ол айттыкчыны ылай кырып, чеди дага, чеди өшкү союстап, оларын эдиг хандектегиле суур кулукчууна откагылап каан. Боор-чыланым ол өтти чинген, чивенни дөргөн кижиде, чедер, оон союста суурдан ол арзын чөүр барган деп, «Уилл спектитор» солун бажып.

Н. Рокфеллер—АКШ-тың оралакчы президентизи

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Нью-Йорк Штаттын губернатору турган Н. Рокфеллерин Каттышкан Штаттарнын оралакчы президентизинге төмүлзанынын дугайында АКШ-тын президентин Дж. Форд августун 20-де дыннаган. Рокфеллерин кандидатуразын конгресске бажылаар ужураут.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖ. ФОРДТУН ЧУГААЗЫ

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Президент Дж. Форд Чикагога «Даштык дайынынын хоочунары» организацианын съездинге чүе чугаалаан.

Президент иштими айтыртыларга холбаштыр чүе чугаалаан, 50 мүн анык америка-нарын бажылаан сенаторың 1-ге чедир чазак деңгел-биле иштеп, ынаарын дужааган мен деп дыннаган. Оларын Вьетнамга дайын үезинде «дешкен болгаш Чепсектиг Куш-терге келдиринкиден ойталааны даш шыкш ындыг хөдөө кылган даш» буруулаан турар. Дж. Форд ындыг анык американарын чинги-биле көрүгү даш тургуп турарын медегези, бугу-инитини чуга-аа чок келдерин чарлаары база шын эвес дээрин айткан.

Мурунда шериг албаныг турган 20-24 хар намызлар-ларын аразында ажил чок-тарын дейдиленип хуузу барык 10, бие-буурай национ-наларнын хоочунарынын аразында 19 хуу чедир турарын президент бодуку чугаазыга билдирген.

Израильдин үүлгедиглери

БЕИРУТ. (СЭТА). Бинт-Дабейл жужада турар Ирак, Аль-Салхали, Рамия болгаш Марважин дээр суурлары израиль аар үгер-боолар-биле понеделинге боолаан. Чуртталга бажынарында, кажаа-хораага болгаш тарылга шолдеринге улаж когаралды таварыштырып, дыкка ургаткан.

Израильдин шериг-агаар күштеринин самолёттары Сай-дамы болгаш Муруну Ливан-ның чурттакчылыг өске-даа черлерин тегирип, ужуауп тургулаан.

Израиль шериг катерлери августун он тоста Сайдадан ирак эвес Ливанның деңизиниң сугже шуртуп кирип турган. Кызылгар ургедикчилеринге улаж боолаашкын болган союда олар дезипкенер.

Америк-египет дыннадыг

КАИР. (СЭТА). Чоокку Чоон чүк талазы-биле Женеваың тайбын конференциязы «моон мурунда чедип алган депшикени ажыгашан, бодунаар-ла шалымчыны-биле» бодунун ажылын каттап асээр ужураут деп, АКШ биле Египет саап турар. ЕАР-нын даштык черектер министрин И. Фазминин АКШ-ка аян-чорук кылыры доозулган союда кады кылган америк-египет дыннадыга ынча даш.

Ол девискээрге тайбынын тургузарда, «палестина улус-биле каттай алырга, Чоокку Чоон чүктүн бугу улустарынын хойлуу бугаар эрге-ажыктарын база ол девискээрниг бугу күрүнелериниң дугунаар эргезин барымдаалаан турар ужураут» деп, дыннадыга айткан.

Женева конференциязынга палестина организациаларын төдөлөкчилериниң киржиринге хамаарыштыр ол дыннадыга «Чоокку Чоон чүк девискээринин оон өске киржирчилериниң дугайында айттыргыны ук конференциянын бодунга чугаалашкан турар»

Г. Киссинджерин парлалга конференциязы

ВАШИНГТОН. (СЭТА). АКШ-тың күрүне секретары Г. Киссинджер парлалга конференциязынга Кириде бажылаа хамаарыштыр президенти Дж. Фордту омуулаан деп медегези. Каттышкан Штаттар—Кириде бажылаашкыны союдаар дугайында дугуружуламы кажык чок күүсөдип даш туржур; олар чугаалаашкыны нарын до-доран эгелеп ирмирай эргезок чугула деп санап турар болгаш ко-нууралдыг талааларын арамыда ындыг чугаалаашкы-наарын организациалар оралакчылыгынын даштыг деп медегезиле деидедеген. Каттышкан Штаттар союура-галдыг талааларын кылыр дилзак бугаар намыд-даа роль күүсөдип бодунга ху-дээни азыр. Турин дайы-лаа ажыкшык бооп турар девискээрде эң күчүгү күрүне болганда, ортулука девискээр айттырымы, чепсектегилериниң кижилериниң айттырымы-даа көрөдө, гректер-иниң чидегилерин сагыш-сеткидин барымдаалап, оон эвилек-ээдек бугу эргезок чугула дээрине АКШ бугу-редиг деп, медегезиле оон ында чугаалаан.

Ол дугайын «Турциянын премьер-министринге чугаалаан мен деп, Г. Киссинджер медегезиле. Турин казан Кириде кызылгарал шугумуун дугайында айттыргыны чугаалаашкыны көрө тогуур деп санап турар болгаш ук чазак Кириде шеригдериниң чорук кылыр деп айткан Женева дугуружуламын негедесин күүсөдип дээринин бад-дыккалы менээ дыннаган деп, Г. Киссинджер оон ында чугаалаан.

НАТО-даа үткен кызгалда, американарга улаж хөөн илереди-даа Каттышкан Штаттарга саздар чедире албас деп, АКШ биле Грецияныч аразында харылзааларга хамаарыштыр күрүне секретары медегезиле.

Кири айттырында АКШ «дужаалаар дипломатия» дээр чүвезин ажыгашан болгаш, ук дипломатия «союлд дорт чак дугурунда даштыг түнел-даа бере албас кылыр дужаалаан келген». АКШ-тың ол политиканын чүгө илергилеги чынааларыга киришкенер эвес, харын дипломатия беш дегел-гейинг чер болганда шындыг шугумуулаан турар апарган.

Г. Киссинджер деидедеген. Тургустунуп келген бажылаан барымдаалаан, АКШ моон сонгаар Туринга шериг дуулаамчынын бээрин сек-садыр бө деп, Г. Киссинджер те айттыр салган. Каттышкан Штаттар шериг дуулаам-чынын бээрин сексадыр дээр кызгалда кылбайн, ындыг баамы намырын ажил чок деп санап турар деп, ук айттыргыны харылдаан, Г. Киссинджер медегезиле. Чер ортузу дайының чон эрик каанын камгалатырга кинга союура-галдыкыны барымдаалаан, экономика болгаш шериг дуулаамчынын берип турар бис деп, ол медегезиле.

Никозияга АКШ-тын элчин Р. Дэвисти озурун каан үүлгедиге хамаарыштыр Кириде президентизиниң ху-дээзиниң күүсөдип турар Г. Клиридис-биле чугаалаан мен деп, Г. Киссинджер дыннаган. Халыктың ол бо-лушкунуң ужурунда Кири-нин чазалга харысаага оонашпас деп чүвеин Каттышкан Штаттар ылап билген турар. Ону Г. Клиридиске бад-дыккан дыннакыны күрүне секретары чугаалаан.

НЕМЕЦ ФИЗИКТЕРНИН ЧЕДИИШКИНИ

БЕРЛИН. (СЭТА). ГДР-нын адроту физиканын төп институтуна радиоактивтиг бүткүмелерин кылып ундурар ажил беш чыл дугурунда ийи каттап көүсүдүп. Ол инсти-тут Дрезден чогууна Россия-до хойрайдга турар. ГДР радиоактивтиг изотоп-бүткүмелер кылып ундурар тала-зы-биле Экономика Министрия Чогуулаа Чогуулаа чурттары-ның иштинде Совет Эвилели-нин союда, ийги черин ээлеп турар.

Россендорф ректорунун дуулазы-биле немец эртемен-дер 400 ажыг апаз-бүрү бүткүмелерин кылып ап турар-лар. Оларын хой кезини со-циалисттиг чурттарын кажык камгалат системасында ажил-га турар. Институттун про-дукциянын артык кезини биология шийчилдериниң ажилларында, а ол ышкыш улетур бугурулче черлеринге амылап турар.

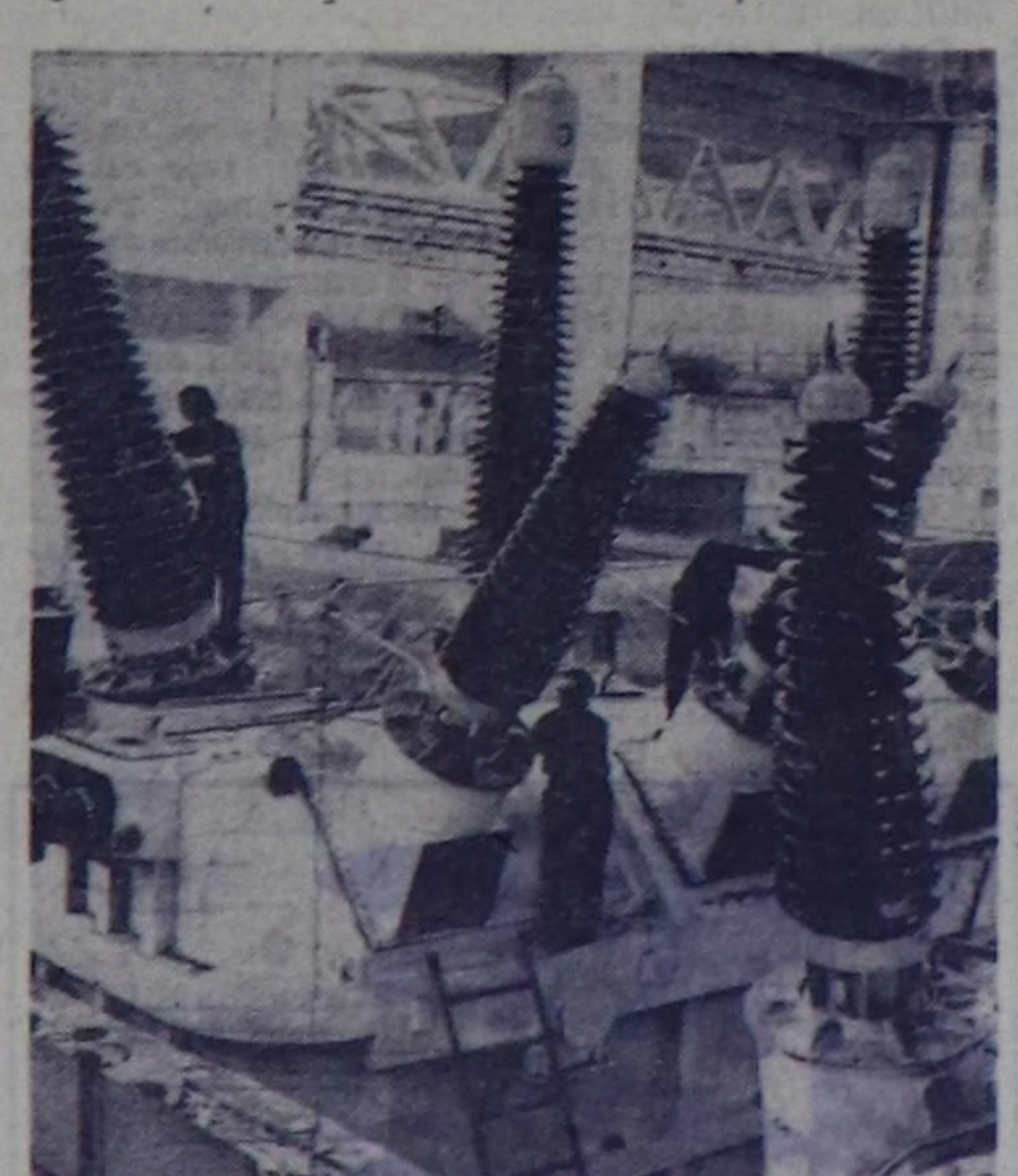
Ол институт СССР-де бол-гаш аш-думалыкты өске-даа чурттарда ындыг албан чер-ри-биле сирий харылзаалыг.

НОМНАР ДЕЛГЕЛГЕЗИ

ЛАГОС. (СЭТА). Нигерия-нын найысаладыла Бугу-эки-л каттыжышкынынын органи-зацианы «Делегейиниң ном-нары» деп ат-биле совет ном-нар делгелгезе ажиттыган. Марксизм-ленинизмниң клас-сиктеринин чогаалдары, кечен чогаал болгаш политиктиг ли-тература, музыка болгаш уран чүгө, хамаарышкан номнар, школаларга болгаш дашык өөрелгелер черлеринге өөрелгелер номнары ол дел-геле калбаа-биле көргүсүнгөн. Совет Эвилелиниң Комму-нист партиянын программ-ныг документтерин, СССР-ниң улустарынын тургууку куш-ажылынын дугайында шапкын, Совет күрүнеиниң тайбын күүзүн даштык поли-тиказын дугайында СЭКП ТК-нын Чингине секретары Л. И. Брежневтиг чугааларын чып палалап номнары дел-гези черлерге оңаа хой кижж чыгып, улау-биле союурап туралар.

Совет номнарыны Лагоста делгелгезе сентябрь 1-ге чедир ажык турар.

Август 23-те—фашистиг дарладан Румынияны хостаанының 30 чылы

РУМЫНИЯ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКА. Улаусчу эрге-чагырга чылдарынын дугурунда тургустунган Крайонуң алектромеханика заводу «Электронпуэра» чурттуг улетурунук ол адырнын эң улаж бугурулче чери болу берген. Ам ол завод электростотар-биле каттай алектри күжү дамчыдар 300 ажыг ыном трансформаторларын бугуруп ундурар турар. Бугурул-че чериниң продукциянын даштык чурттар калбаа-биле садып ап турар.

ЧУРУКТА: трансформатору дуулаал турары.

АДЖЕРПРЕСС — СЭТА-нын фотозу.

СЕССИЯГА ЧУГААЛАШКАН

Бек-Чыраа кедээ Советтин девискээринде турар «Улуг-Хая» совхоз — улаж ажил-агыларын бирөөн. Амгы уеде ында инитиниң малынга кышкы уеде четир чөм кур-лавыларын тургузар даш демиселин, чаа дүжүтүн тараанын ажап алырнын организациастыг кырпиринге бедет-келдерин бажылаан кедээ Советтин чоокта чаа болуп эрткен сессиясында чугаала-жып көргөн. Совхоз бо чылды чайгаар үнгөн болгаш чангыс чылдын база хой чылдын си-генип 3735 тоннаны бедет-кээр планын. Чоокку хушпер-ге чедир ону 1050 тоннаны

болгаш 30 тонна бузук-бүрү-нү бедеткөн. Сиген кезер та-лазы-биле социалисттиг чар-ны салбырлар аразында кал-барган.

Ол чарыштын мурунку оду-рунда Бек-Чырааа № 2 салбыр (эргелекчини Шаран Содунам-оол) чоруп турар. Ында ажылдын темизин бе-дик Ары-Бажында № 1 сал-быр (эргелекчини Алексей Дугарган) бө чугула кампа-нияны база организациастыг чо-рудун келген. Инитизин-биле

дешелерин эрентей тургускан. Чоокта чаа ону өдө көргөш, чаа негеделин кылган. Бар арталарын долугу-биле ажил-гаар болгаш мал чеминин бе-леткедин сентябрь 6-га чедир доолор сорулга садып-чан. Ону күүсөдип хуни бүтүр-ле 160 тонна ситенин сараттаары, 160 гектардан агаз эвес черини ситенин кезери көрдүнгөн. Ол хире ажалды кылырында улаж кү-женишкын, организациастыг чо-рук чугула.

Бо чылдын ситенин унш-тук чавис-даа болза, ону чедип алырнын арталары болгаш курлавылары бар. Амгы уеде совхозта трактор-биле ситен кезер 9 машинадан анында арыг ишти, буга кыд-ды, ортудуктарын ситенин кезеринге хол кадырларын эвендарын ам-даа көүдө-диг. Ситенин кезер, бедер, са-раттаар ажалдарын садыт-пас сорулга-биле совхозтун ажал-инчилериниң нефт-ажи-нерин организациастарын шийтирлөөн. Сигенчилерин ажилдаарына таарымчалыг

жылдары бо чылдын түгөй та-рал кулуттарын бешин 7185 гектарын ажап адыр. Ынчангаш бүтү комбайна-рын, автомашиналарын, тра-кторларын бедеткенин бо ху-нерде доолор. Кылар-чаар ма-териалдар курлавынын дойдур тургузар. Тоску беш чылдык тодарадыкчы дөртүгү чылдык өстүргөн дүжүтү чидиргип чокка ажап алырныче сов-хозтун ажал-инчилерин моби-лизастаар херекке кедээ Со-вет, оон депутаттары боттары-нын мурунда сорулаларын база бүрүн тодарактан.

О. ТАВАА.
«Шынмын» штаттан даш-каар көрр.

ЧАГЫДЫЛГА УДАВАС ЭГЕЛЭЭР

Республика байысыздыгына улуттук буюмдар, албан-органдагы терлериңе парадданын хей-ниги таракчыларынын келир 1975 чылдын солуннар, журналдар чагыдылгына угуштур танылгы; тайлыбырлыг туралы СЭП хооромжуну пропаганда болгон агитация килдиз чокта чаа организациян эрттерген.

Эрткен чылдын деңизинге бодарга, Кызылдын болгон хоорай кылды суурларнын чурттакчылары муң номчуку-

га онаштыр 1133 экземпляр солуннар, журналдарын чагыдылгына хей-ниги таракчыларынын келир 1975 чылдын солуннар, журналдар чагыдылгына угуштур белеткер ажилдарын баш бурунгар тордуу туурал коллективтерде ол кампаниянын эки эртерия муңуку чылдарын дуржулгалы бадыткаан. Хоорайдан ичинде коллективтерин хейну адап болуу. Ылангы Чонун коммунал-чуртталга ажил-агый министрствозуну АТБ-

инде партия организациянын секретары Валентина Павлова Стрельникова (болу парадданын хей-ниги таракчыларынын келир 1975 чылдын солуннар, журналдар чагыдылгына угуштур белеткер ажилдарын баш бурунгар тордуу туурал коллективтерде ол кампаниянын эки эртерия муңуку чылдарын дуржулгалы бадыткаан. Хоорайдан ичинде коллективтерин хейну адап болуу. Ылангы Чонун коммунал-чуртталга ажил-агый министрствозуну АТБ-

1974 чылдын парадга чагыдылгынын узунде чондигинер-биле чергелештир четтештер база турган. Дыка

хей номчукулар солуннар, журналдар чагыдылгынын чурт-чурт чылда кылганда ол муң ажилдар хире чагыдылгынын хуузазы чылдын баштайгы чартында доозулган. А номчукулар чыл төпчүзүңе чедир оон чүгө 47 хуузу уздыр арталыг болгон. Тодартайлаарга 2300 экземпляр төп солундарын, 1400 журналдын хуузазы узаттырмаан. Ынчалдыр хуузазын тааттайн барганында 300 коммунал «Правда» солуну бо хунерде номчувайн

турар. Муң улакында «Совет-чак» ажилдарчыларынын болгон парадданын хей-ниги таракчыларынын муңунда номчукуга солуннар, журналдарын арталыг-ла болза бугун чылда чагыдып алырын сүмөлөп, ажилды ынчаар чондугура негеттинин турар. Огүдө бурзу төп болгон республика солундары, журналдарды болгон дээр ажилдар ужурут бис.

Ол ышкан ичти, башкы, көк ажил-агыйнын тусай ар-

темнигери, тудугу, садыг шугунун ажилдарчыны, чер-де кым-даа джик, хамаарышкан мергежилдин айы-биле солуннар, журналдарын чагыдылгына ужурут болгой. Ынчанга «Совет-чак» ажилдарчыларынын, парадданын хей-ниги таракчыларынын муңунда номчуку бурзуңе чедип, оларын кул солунгалын өөренип, көрүп ажилдары чутула.

Л. БОЧНАРЕВА, хоорайнын «Совет-чак» агентилинин инструктору.

Уругларнын «автохоорайы»

Чокта чаа Довда-Ростовта тудун тургускан автохоорайга бештен он чедир хар чедир назымды уругтар автохолбандыг болгон чадаг чорурунуң дүрүмненин өөренип, чапчыгар арталыг-боганын.

Оон тургузукуларын бодалы-биле алырга, «Автохоорай» дээрге, уругтарын ойнызылаа, кудумчуларга болгон оруктарга чорурунуң дүрүмненин өөренип алырын гаву болуу ужурут.

Ол ышкан аңаа элде оолдор чедиринин өөренип болза, автомобиль башкаар эргени база ал болуу. Уругтар ол хоорайжыгашка барган, радиотелефон харилазынын, анык санитарларын, автомобильдин, автоспорттун болгунеринге өөренип база болуу.

«Автохоорай» техника-биле бүрүн хандыргыган. Ында ам безин чик автомобильдин элден каш маркалары, ийя автотранспорт, бичин уругтар трамвай, автомобильдер бар. Теоретикти өөренип кылдыр, десурыйлар турар, радио харылзаа, башкарыла черлери хоорайжыгашта база бар.

Орук болгон кудумчу шимчээшкенин өөренип-биле ийя километр дүртүгү орукту кылган. Ында орук демлектери, оюн эртер беадырар, ГАИ постулары дээр, өскө-даа хой-хей чутуларын кылган. Автохоорайжыгашта бүгү чутуларын ийни күш-биле тургускан.

«Автохоорай» улам калбарып турар. Гараж тудуу эгелден, кадыр-бери элпектерин орукту, техникти хандырыла «Танкизм» база тудуу болгон аңаа элден оолдор боттары ажилдар.

ЧУРУКТА: Автохоорайнын ГАИ начальниги, орук хайгаларын ийни уруг инструктору, ийяны элтенанты Галина Умбатова анык автоспорттар бодумунуң дымакчылары-биле.

В. КОЗЛОВТУН фотозу. ПМА.

Чаа автоклуб-биле

Чокта чаа Тыва АССР-нин Кудумчу Министрствозу Моң-Тайга районунуң Кудумчу баскынын асигрибазынын чаа автоклуб-биле хандырган. Бугу таламы тускай дериттинген чаа автоклубка чедирген «Дамыра» атты асигрибазда сасдал чок ажилдап, баштайгы угуштукун Чеди-Тейде хоу-баскында кылган.

Уаг: чаа киниң, бот-вынгар артистерин солун болгон ышканын көргөн. Аңаа бригадир С. Коң-

лар-оол тараажыларын болгон сизинчилерин муңундан асигрибазын ажилына чедиринини күөл, байыр чедиреш, чымы сестер-биле үзүн.

Дараазында хун Муур-Бажын ийянынарныч асигрибазы. Чадоска кадырларын калгыс черге чыккан. Совет Тываның урам чутуу-

нуң сайзыралын дугайында чыкка лекцияны С. Саа кылган. Концерттиң номерлерин С. Соколовдин урамчыныч чаралары-биле көрүкүлерини сетки-сагынмын таллаалды, ыр-жыгуу кутуулу, каттырымын номерлер хонгү ка-дурду турган.

Ю харыс Валк Санааның акробаттык этюду, тан-

цы бөлүмүн «Угула» деп ты-ва тандын. В. Дашкынның «Анай-Хаатын» деп ыры кут-сеткенин болгон өскө-даа номерлерин сондуурап көргөн. «Дамыра» асигрибазда он бөрү болгон Тес-Хем район-нын ажил-ишчилеринге урам чутуу баралдагы-биле аттаныпкан.

Б. САА.

КУЗЕНЧИГ ААЛЧЫ

Бистаң «Алдан-Маадыр» совхозта хей-нигитин херэ дээр күжү, билин, джик харамнамай, чонуга эки бараан, болуп чорур улуштуң сады колукт хей. Оларын брезинге назм-хыры угулган берген, чонун күзениң аалчызы бооп ажилдап чорур Шалей Хонакплович Монгуштуң ажил-ижи номчукуларга таныштыр болдым.

Шалей Хонакплович шаандагы Алдан-Маадыр суму-нуң үнденин чурттакчы болгон оон баштайгы тургусчуларын брезин. Ол амгы үдө төп салбарын почтачызы. Малчылар болгон пенсонерлерин солундарын, журналдарын, чагаларын болгон өскө-даа чутуларын ол черлери турар. Шалей Хонакплович «Алдан-Маадыр» совхозтун деңизинге элти-тыг, чадаг, машина херэде озурупкан улуг почта сумка-зы элден чорур болуу бо-ла көрүп болуу.

Оон ажил-ижи сондуурап, бодунуң ажилын дугайы чутулап бээрин дилемин. Ол менче элден кичээлгил көрбөдү, эрин салын холу-биле сүбүлгөдө, шалызын эле салган чутулаалды.

Менче чутулаар чүү боор, дунуам. Мун ажилымн бо суурла билбес кижиг бар эвес, мен дээрге назм дугу, кырын берген, пенсонер ардыр-мен. Пенсонер үгөн чымылдан-ла эгелдеп, почтачы-лап кедим. Бо ажилга барык 7 чыл дургузунда ажилдап тур мен. Малчыларын билбес эвес бис, шупту-ла ырак-узак кемер башкарыла кыш, чай чок чурттан турарлар-дыр. Мен кыштың чык-

кылама соогунда-даа, чайын изиг халымында-даа оларга барып чедип, солун, сеткүүлдерин, чага-бичин, изы-бүрү журналдарын чедирип бээр-дыр мен. Малчыларын чагаларын угулчуу шалар шаам-биле күссөдип кедим. Тускай чагыла чок өгөге ба-те чок «Шы» солуну 104-тү, «Тыва» ажилдарын 72-чи, «Пенсонер» правда солуну — 36-чы база кыш-бүрү журналдарын хей-биле таралып турар мен — деп, ол допчуу-биле кутулаалды.

Шалей Хонакплович бистин суурла улуг назмдыгарын брезин. Оон хары 70 ажа джүп чорур. Оон өгүлүшүн херэ-жөн элден, уругларын ийя шалар-ла мөчөз. Ол ылым чаш 3 уругларын артык. Ол бүгү-дө бергенер ажил эртин, бичин уругларын эки өсү-рүп, кичээлдеп, эртен-билиг-лык кылдыр өөредип кэлди. Оон улуг огу Боуулай май-чин, биче огу Суудук — Алдан-Маадыр көздө Советтер шери-столунуң даргазы, актив болгон муракчы, хей-нигитин, анык коммунист Хеймер уруу Полина башкы институтун дооскан — элден эртенгип башкы.

Шалей Хонакплович — Ленин ийялы медальдын элечкин. Ол болза совхозтун бүгү ажил-ишчилери-биле бир дөмөй, Совет Тываның 30 чыл оюн төлөтүп уткуур дээр, ам-даа шудугу ажилдап, анык өскөнөргө болуңуң өлө-үлө-гү-чизин артырып чорур бунжын ажилдеринд брезин.

О. ЧУДЕШ.

Чепе-Хемчиг район.

Ада-ие школары

ЛИПЕЦК. (СЭТА-нын коор. М. Голачев). «Сендовский» совхозтун туу суурунда Р. Н. Пелипейколарын комбайн ажилчынын алдары дээр Кызыл тукут көдүргөн. Раиса Ивановна бодуну дузалакчызы — огу-биле кады дала-ганым бугун чартык катал ажыр күссөткен. База-ла ми-да. Ийни комбайнда өгүлө-лөп адамы Алексей Петрович Пелипейко уруу Валентина-биле чедиринин ажилдап турар. Раиса Ивановнаны тускай артка башкы бооп турары дыка солун. Комбайн-

ны ол, механизатор аңаа ыш-кан, база-ла тергенин эки би-дир.

Уругларымыс машина-ларын кайн хире сондуурап турарын көргөш, ачалынын оларын өөредирине дузалаар деп ийитирген мен. Тара-рай дөзүңге ажилдаарга, баш-кылап ажилдаан соонда дыш-тапырынга дыка эки, тергени солун-даа — деп, ол чуту-лаар.

Пелипейколар ышкан, ы-дыг ада-ие школары амгы үдө Липецкнин өскө-даа суурларында өмгөжөк апарган.

Кажанда 10 амыг айт тур-Кажы келгенде мында ажилдакчымыс дөмгө бооп көрүңгөш чутулаалды.

— Айт бар-дыр бе? — Бар-ла-дыр — анык. Оон менче көргөш:

— Адыңдар мында бар-дыр бе? — анык.

Адымын дораан танып каантым. Кудуру чок, одуру кезип каан адым бо-дур. Адымын чуларын база оон тып алдым. Демги ажилдакчы оорларын аңаар сойгалап, туткан, адымын менче ху-дээдип берди. Ынчал туруу-ста кезжээлгил оон шак четкен. Адымын чедип алган, кажанда үңүп ора, даргага өрү-рүп четтиргенимин илереткен, оон ат, фамилиян аман айт-тырдым.

Болум Каадыр-оол дээр ийин. Милция чериниң илек-тежин кижиг мен — диди.

Демги оорларын сойуруп айттырдым. Барыш-Хемчиг райондан бо чымын «Көк-Тей» совхозка көжүп келген Сары-лар Калчан-оолду оолдары Алёша биле Далай-оол болду. Бичииз он дөрт, улуу он алды харлыг. Оорларын чогуур өйүңдө мыңаар тутканы олар-га база бир кеземче болуу бичиңгир.

Ол-ла мыңаар чоруп тура ийяның лейтенантымыс Болум Каадыр-оолду ажилында хандыкчылыгын кымымаан, кижилерге элпек-ээлден өскө-дөдө. Анык ажилдакчынын жоон-даа сонгаар улам мергежир чутуаа. Ынчал-ларын чон үлөүр болгон мактаар.

Р. ОЧУР-ООЛ.

Черби суурунуң чурттакчызы. Этич «Төзөн чорим».

Н. ОНДАР чурал.

Шулуң

(Төңүтү. Эгел № 170, 171, 183 солундарда).

Ийяларын чир ремирин база онзагы. Одурун тайга-ларда сүт дег аккыр, хөөң дег-хоог шулу дээр чидис-оолтар бар. Шулунарлыг тай-галарын шала ырактан хөөргө, харлыг чүгө дег, манган ак көстүр. Ийя малдык чогу-на чекки ол боор чорду. Чүм шулу оыттуг черип бир колан пилер оттай бергенде, кижиг оларын көрүп-ле тургузаасы

Ийяның эгелде чүгө. Көк-Тей суурла пенсонер Суудула чагып каан адым алыр дээр чедө берди. Адымын куш феризынын ийниде көстөп каан мен ди-ди.

Адым тудуу адыр дээр чедө бердим. Бора айт чакканым, мун дорум чогула. Суудуу суга катал бардым. Ол боду өөлөк чок, казын олура:

— Буртугу хун маңаа ийи бичин оол келгеш. айт тудуу чааап калгымыс, хендирден берип көрүңгөш дээрге, берген мен — деп, мындыг.

Адымын дөрт хун дилээр-имге сугар. Көк-Тей өрү шы-нааан бээр адылгы, мында ийя кадарчымыс ашакка ужу-рамы берген база айттырдым.

Чодала куудуруктуг чык-пак доруг айт ийянык? — диди.

Ийя-иңе-деп, өөрүкүчүлүг харылап каантым.

Калчан-оолду оолдары эртен эрте ийи аытгы атта-тын турганын кай. Брезиниң куудуруң чоллак чүгө бо-ду. Оларын айттырп көрүңгөш — диди.

Оон калыпташ Калчан-оолду бичинин сугалап четтин. Ашак боду чок. Барымы баткан болду. Черле Эрг-Барымы чурттуг кижиг чүгө-дир. Бажында бичин-оол-дар эмгөжөк; Даштын калдар доруг айт багылашта тур.

Чодала куудуруктуг до-руг айт хердүңер бе, оол-дар? Дүүн сизерин адынар-биле кады турган диди — деп, айттырдым.

Көрсөдүм. Адымын дүүн-хун чок өртөп-багылаар удуу бис — деп, харыладым. Ам канчаар, чорутум. Биз-дириниң бичин алган Кы-зыл хооркусуңуңуң ийяны

ИСТЕКЧИ

херектер килдинге чедө бер-дим. Бир кабинеттн экинге манан-ла олуру мен. Дээр болгонда чээрин бар ийяны, чоздала, кара костюмтуг анык ажилдакчы бо келди. Мун ужуражыр дээр манан дар-гам ол. Оон соондан киргеш, мендештишкан, бидириш-кенин сундум. Номчун, боду-нын олур оң.

— Бд хун чайым чогул, эр-тен келдер — дээр, элден сүме-даа катты.

Эртенде база-ла келгеш, оон-биле ужуражым, элден чу-галаштырмыс. Кемжэ 5 шакта манга чедип келдер. кады хантар бис — диди. Ынчал-ла хун ийяның ийяның чедир-ге көзү, үңүр-чир тура демги ажилдакчыны ажил-дын чай чок, кымыштын эскердим. Дүште безин чеме-нин чай азымаан. бар кижиг болду. Милцияны кады-даа кижилер келгелээр. Эр-бек чурттуг бир ашак база адым оорлаткан болду. Дем-ти-ле ажилдакчы хан баткан, адыты эжине тыл берген-дир. Мен коридорга манал олур-дурга безин бир анык урут ийял манал келгеш, дара-биле чутулашкан соонда, оон кабылдангы кире бердилер. Ыр-лаа болгонда ол уруг-биле калды машиналыг бир-ле черге хантар.

Колукт анык орус эрн ж-келдер. Элден чутулашкан соонда, оон кармалында 100 амыг хире рубль ужулаш дарага дузаап берген болду.

Оолду кабинеттен чоруду-пкан, мылап турган уругун ки-рип алды. Оон оорлаткан ак-шазын мыңаар эгидип берди. Мун ээлчөк ам-на келген. Көк-Тейде Калчан-оол сугта кезжээлгил чедө берди. Чала-терге муун алган бичин дөңгүр кара оолдан дар-га айттырды.

— Бо кырганын адым канчаңгыр?

Оолду ары кызып кел-геш:

— Борта муун келген адымыс-биле кады салгыт-мыс — диди.

Бажында бир кадай үсө халып келгеш.

— Бо үңүчү тузучуру тура-рың оң? — дээр, оолду-даа, дарганы-даа колукт халчок.

Дарга чүгө-даа харыла-байн, бир арган кара оолду кыягырын алган:

— Айт кайыл? — диди.

— Чүү айт, бисте боду-у-туундан башка калды-даа айт чок — деп, бо-ла.

Ийи оолду милиция чери-ге элгелген. Баштай-ла арган кара оолду кабинетке ажил-дакчы элтерип кинди. Коридорга манал олур мен. Ыр-ла болду. Оон ону үңдүрүмөш, демги брезиниң кире берди. Элден болгонда дөңгүр кара оолду үңдүрүп келген, дарга тура:

— Хан олурар бис бе кыргы? — диди.

Уаг-Хемчиг ууну өрү кал оруушта ийя өгөт келди. «Совет Тыва» совхозтун ма-дузаар базазы ол чүгө-дир.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ. 667 000

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлүшүнүн Ном үндүрер чер, полиграфия ном садынын таламы-биле аргалыгын типогра физиз. (Ызыл, Шетинки-Бравченко кудумчуу, бажы № 1).

Ызыл, Шетинки-Бравченко кудумчуу, бажы № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ. Редакторун 24-63, редакторун оралачыларынын 35-24, пропаганда килдинин 23-54, харысчалыг секретарынын 23-35, партия амылдар килдинин 37-13, культура килдинин 23-54, көдө ажил-агый килдинин 21-47, үдүтүр килдинин 22-64, чага килдинин 41-27, информация база совет тургузуг килдинин 20-60, бухгалтерияны 31-75, корректорларын 27-41. Солун келбейн барганда 32-75 телефонго долгаар.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП УНЕР

ТИРАЖЫ 16356 ЧАГЫГ № 918. ТС-00959